

Kristeligt Dagblad, den 12. april 2019

"Irsk forfatter: Langfredagsaftalen løste et uløseligt problem - den må vi ikke ødelægge nu"

Den verdensberømte og prisbelønnede irske forfatter Colm Tóibín ser med rædsel på Brexit. Han har tidligere skrevet om grænselandet mellem Irland og Nordirland og frygter en tilbagevenden til en fast grænse mellem de to dele af den irske ø

Den helt store kattepine i at finde en løsning på Brexit har været grænsen mellem Irland og Nordirland.

En grænse, som ifølge EU skal være lukket, fordi det britiske rige bliver et tredjeland efter Brexit. Men ifølge den 21 år gamle Langfredagsaftale, som sikrede freden i Nordirland, skal selvsamme grænse forblive åben.

Tilbage i 1986 vandrede den irske forfatter Colm Tóibín (født 1955) rundt i grænselandet, tog temperaturen hos almindelige mennesker på begge sider og hørte om fjendtligheder, drab og uforsonlighed. Det blev til bogen "Bad Blood" (Ondt blod).

"Grænsen er så vigtig, og det bliver understreget af, at Langfredagsaftalen er noget af det største, som er opnået de seneste 30 år. Aftalen kom med en løsning på et problem, der blev anset som uløseligt. Den viste, at folk, der ikke umiddelbart havde noget tilfælles, alligevel godt kunne forhandle med hinanden og dele magten," forklarer Colm Tóibín over telefonen fra New York, hvor han er gæsteprofessor.

Han ser netop EU som en indirekte katalysator for fredsaftalen.

"Noget af det interessante er, at Langfredagsaftalen kom i tandem med andre EU-aftaler. Med Schengen kunne man fra 1995 pludselig køre frit uden at vise pas i store dele af EU. Selvom Irland og Storbritannien ikke er en del af Schengen-samarbejdet, så passede det tidsmæssigt med fredprocessen og såede denne tanke, at man kunne rejse frit fra Dublin

til Belfast uden at opdage, hvornår man krydsede grænsen," siger Colm Tóibín med henvisning til rejsen, som nu om dage kan klares på to timer i bil.

Grænsen mellem Irland og Nordirland er 499 kilometer lang, og grænsen kan krydses hele 275 steder – men under den nordirske konflikt mellem katolske republikanere og protestantiske unionister var der kun 20 stærkt bevogtede steder, hvor biler kunne krydse grænsen.

Fra sine vandreture langs grænsen ved Colm Tóibín, at det vil være mere end svært at lukke den.

Briters skulper fortsat rundt i Brexit-dødvandet

"Grænsen er fyldt med huller og har altid været et paradis for smuglere, for der er altid steder, hvor du kan krydse den. Grænsen er ikke trukket med lige linjer, som briterne og franskmændene gjorde i Afrika, men følger gamle grevskabsgrænser fra det 16. århundrede, som er ret umulige at kontrollere," siger den irske forfatter, der af samme grund vurderer, at hvis og når Brexit bliver en realitet, så vil det kun blive til symbolsk kontrol på de store veje fra henholdsvis Belfast og Londonderry mod Dublin.

"Hvis du ender med lange køer af lastbiler, der skal vise deres dokumenter, så bliver det et lysende eksempel på, at fredsftalen ikke længere virker," advarer Colm Tóibín.

Han ser på Nordirland fra to vinkler. Den ene som en integreret del af Det Forenede Kongerige, som udgøres af Nordirland og Storbritannien. Den anden vinkel er social, og her er Nordirland ikke fulgt med resten af riget, hvilket understreges af eksempelvis det nordirske forbud mod abort og homoseksuelle ægteskaber. Forbud, som er afskaffet gennem folkeafstemninger i republikken Irland. I det hele taget er stemningen mere uforsonlig nord for grænsen, mener han:

"Deres had er ikke vores had. Irland har fået andre input de seneste 20 år om sekularisering, liberalisme og så videre. Det har ikke været perfekt, og nogle gange har det

været to skridt frem og et tilbage. Men når vi eksempelvis taler om abort og retten til ægteskab for alle, så er det en debat, som har været i næsten alle familier.”

De debatter har Nordirland ifølge Colm Tóibín ikke haft.

Han mener, at medlemskabet af EU har fået rykket Irland i en mere progressiv retning:

”Jeg så på Brexit-afstemningen med forfærdelse. For os er EU en sekulær og liberal kraft. Der er et impulsivt ønske om social fremgang, om at skabe social harmoni og lighed.”

Et forenet Irland kan blive en konsekvens af Brexit

Han illustrerer det med, at det daværende EF midt i 1970'erne beordrede Irland til at indføre ligeløn mellem offentligt ansatte mænd og kvinder, selvom landet sagde, at det ikke havde råd.

Mens Brexit-krisen har stået på, har Nordirland omvendt ikke haft en regering, da de store partier, som ifølge fredsftalen skal gå sammen i en samlingsregering, har gravet sig ned i hver deres skyttegrav.

”Det virker, som om de igen vil have folk ind fra USA, Dublin og London til at holde dem i hænderne, som om de har alvorlige politiske indlæringsproblemer. Debatten i Nordirland er ikke længere en sekterisk eller religiøs debat, men mere en stammedebat, og det på en måde, som ikke ses andre steder i Europa. I Catalonien er der eksempelvis både socialistiske og konservative nationalister,” lyder kritikken fra Colm Tóibín.

Han ser på den kaotiske politiske situation i Storbritannien med forundring og vurderer, at hårdknuden om Brexit kun kan løses med en ny folkeafstemning.

”Vi har i Irland haft flere folkeafstemninger, også om EU-traktater, hvor regeringen bad folk stemme igen, fordi de sagde, at der var større ting på spil end at stemme imod regeringen. Men i Storbritannien, som er et land uden tradition for folkeafstemninger af forfatningsmæssig karakter, skulle den aldrig have fundet sted. Men jeg håber, de får en ny og gør beslutningen om,” siger Colm Tóibín.

Da han vandrede langs grænsen i 1986, og krydsede den dag ud og ind, var det lige efter den anglo-irske aftale fra 1985, hvor republikken Irland skulle spille aktivt med i at løse konflikten i Irland – hvilket den republikanske undergrundshær IRA og dens politiske fløj, Sinn Féin, modsatte sig, for de så det som en accept af, at Irland ikke længere ville kæmpe for et forenet Irland.

”Da jeg tog på vandreturen, havde holdningen ændret sig i Irland i retning af, at Nordirland skulle blive i det britiske rige. Jeg mødte soldater på min vej, når jeg krydsede grænsen, men jeg så ikke på dem som fjender, men som mennesker på min vej,” fortæller Colm Tóibín.

Hvorfor spænder 500 kilometers grænse i Irland ben for Brexit?

Som det fremgår af bogen, mødte han også stærkt bevæbnede soldater med camouflagemaling i ansigtet ved grænsen og oplevede en betjent undersøge hans tasker, mens en anden pegede på ham med et gevær.

Colm Tóibín kommer ud af en katolsk familie, hvor en bedstefar var med i det daværende IRA, som kæmpede for irsk selvstændighed tilbage i 1916. Men fortsættelsen af den kamp og målet om at indlemme Nordirland tror forfatteren ikke på.

”Det er nonsens at sige, at Brexit vil føre til et forenet Irland. Bare se på omfanget af de spændinger, det vil skabe. Vi har brug for reformer, ikke revolution. Jeg vil have politisk stabilitet,” fastslår Colm Tóibín.

Han medgiver, at det irske medlemskab af EU har flyttet en vis fokus i Irland, som ikke længere er så fokuseret på Storbritannien.

”Men i min verden som forfatter er London stadig centrum. Dér er min forlægger og min litterære agent. Og det er en friktionsløs grænse, som ikke vil blive erstattet af Frankfurt eller Paris.”

Colm Tóibín peger også på, at over en halv million irere bor og arbejder i Storbritannien, og sådan har det været, siden Irland blev selvstændigt i 1920'erne.

”Tag bare en irsk læge, som uden videre kan tage arbejde i Storbritannien, mens kvalifikationerne ikke anerkendes i USA. Derfor er England et naturligt sted for mange irere at rejse hen, og London vil også efter en Brexit forblive en attraktiv destination,” mener han.

Når det er sagt, ser Colm Tóibín også en mere markant irsk genorientering mod EU-landene på kontinentet.

”Irland har fået en afhængighed af EU, for folk kan se fordelene både økonomisk og kulturelt,” siger Colm Tóibín.